

salvator

DAVIDSFONDS

GROENCOMITE

HEEMVRIENDEN

KESSELS DRIEMAANDELIJKS CULTUREEL TIJDSCHRIFT

Nr. 28

Dobbelhoeve vóór 1914 in de Salvatorbaan, toen nog een echte omwalde hoeve waar nu nog sporen van terug te vinden zijn.

December 1978

BESTE VRIENDEN VAN SALVATOR

In deze donkere en kille wintermaand kijken wij hoopvol op naar het Licht. Een dan bedoelen wij hier niet de feestelijke verlichting van Nijlen en andere grootsteden, noch de lachwekkende vlaggetjes die KESSEL moeten 'verlichten', maar het Licht van de Kerstvrede!

Wij wensen U gewoon, zoals ieder jaar een Zalig Kerstfeest en een Gelukkig Nieuwjaar.

Zeven Salvatorrekes-jaren zitten er al op. Dat is al een heel stuk van ons eigen korte leven...

Maar de boer, hij ploegde voort ...

En als wij dan toch voortploegen, ja, dan is er ook geld nodig! Dat abonnementsgeld voor 1979 mag U storten op rekening 000-0603726-95 of 320-0405166-67 van Herman Van Regenmortel KESSEL. Voor de inwoners van KESSEL willen wij altijd nog iets speciaal doen. De verschuldigde som wordt door bereidwillige medewerkers aan huis afgehaald.

Hoeveel moet U nu betalen? Wij houden het nog steeds bij onze F 50! Hoe wij dat 8 jaar lang kunnen volhouden is ons zelf een raadsel. Maar wij willen U wel in vertrouwen verklappen dat velen onder U ons steunen door meer te geven. Dat is natuurlijk ook toegelaten voor het boekjaar 1979. Dank voor Uw sympathie!

WAT GAAT U AANTREFFEN IN DIT NUMMER ?

Opgravingen te Kessel leggen de sporen van een eeuwenoude waterburcht bloot.

Een vergeten graf, toevallig terug gevonden, doet een vroegere gruweldaad herleven...

Bomen sterven staande. Een droevig relaas over het afsterven van een prachtige beuk in Kessel-heide...

Allerlei...

OPGRAVINGEN TE KESSEL

Tijdens de maand september van vorig jaar startte de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek een opgravingskampagne op Terlaken. Even situeren : Kesselhof, Rozenbroek of Terlaken lag in een lage weide ten westen van de Terlakenweg niet ver van de Lindekensbeek. Het was het belangrijkste leengoed onder Kessel dat ooit de zetel

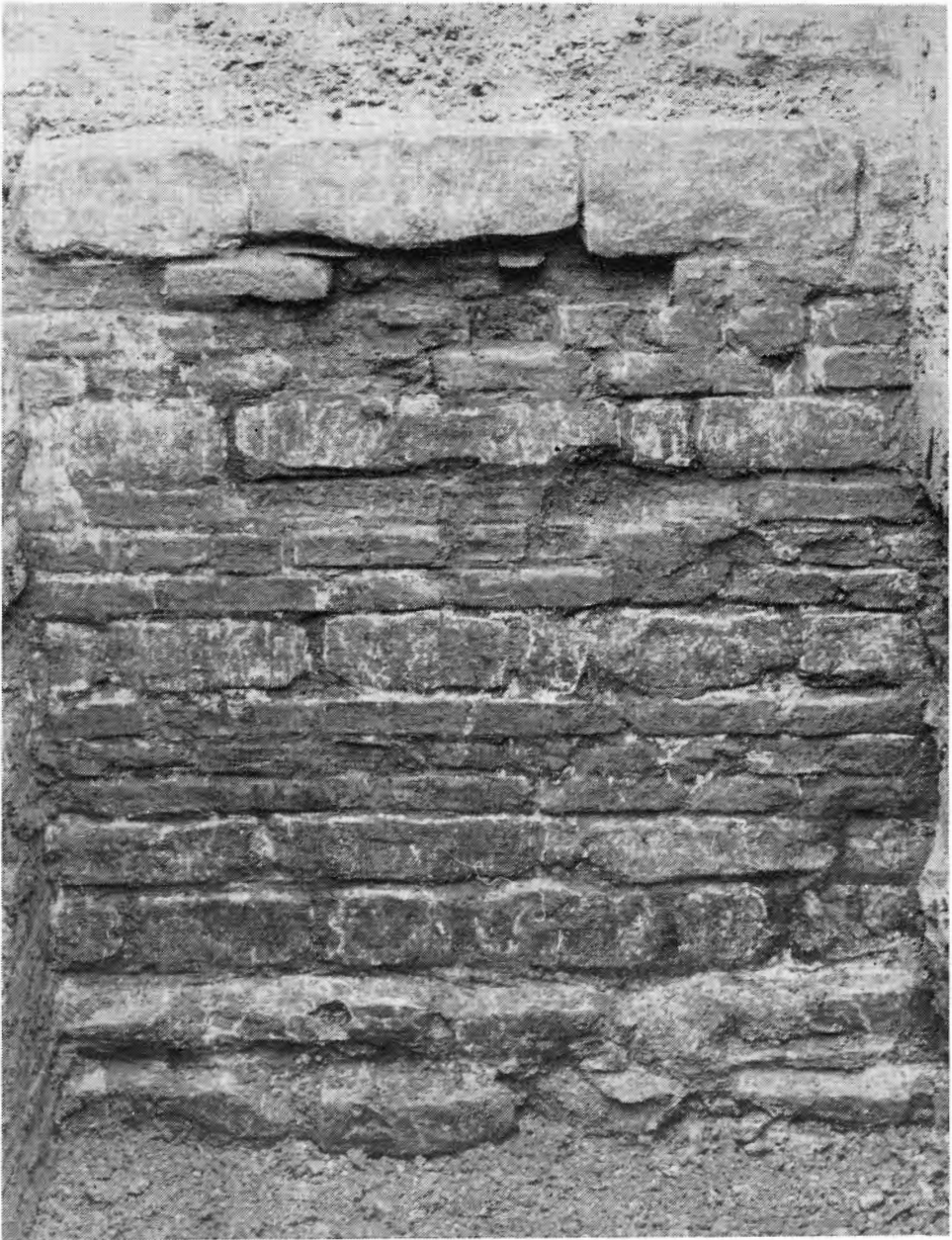
Funderingen van het poortgebouw waarlangs men op de binnenkoer van het kasteel belandde, gelegen langs de eeuwenoude verbindingsweg tussen de Terlaakenweg en de Bartstraat, onlangs op een onwettige wijze afgesloten.

was van een 'laatbank' dit is een gerechtshof waar men recht sprak over alle gronden en goederen onder dit hof leenachtig. De oudste vermelding gaat terug tot 1350. In 1583 legerde hier de Prins van Parma, Farnese, met een bende gevreesde 'swerte ruyters', Spaanse commando's die volgens pastoor Luyten het hier toen erg bont maakten. In 1612 - toen bewoond door de Berthi's - is er sprake van het 'huis (of kasteel), een toren, valbrug, grachten en wateren'. Tussen 1772 en 1825 verdween dit kasteel en werd de omgeving grondig gewijzigd. Op een gedeelte der oude funderingen werd een (kleiner) buitengoed gebouwd dat de oudste Kesselaars zich nog vaag herinneren. Dit kasteeltje verdween in 1914 (zie artikels 'Fort de Kessel' in onze vorige nummers).

De opgravingen hebben een verrassend licht geworpen op een stukje Kessels verleden. Een 'proefsleuf' dwars door de weide getrokken bracht heel wat aan het licht. Toen de eerste spade in de grond gestoken werd had men al beet. Vooraan in de weide lagen de funderingen van een oud poortgebouw. Een eindje verder stootte men op de peiler van een ophaalbrug die een gracht van circa 8 m breedte (midden in de weide gelegen) overwelfde. Het kasteel dat hier stond was dus, zoals het Rameyenhof te Gestel, een echte waterburcht opgetrokken in Brabantse stijl. Tot

Algemeen zicht op de opgravings-sleuf dwars door de weide; leden van de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grottonderzoek, leden van Kindervreugd en enkele Kesselaars. Achteraan de twee gekende typische hoeven langs de Lierse Steenweg.

Detail van een vijftiende eeuwse gevel waarin men duidelijk de speklagen of lagen in witte zandsteen bemerkt. Deze muur stond in 't water van de slotgracht. Hieruit kan men duidelijk afleiden dat deze waterburcht in Brabantse gotiek gebouwd werd (afwisselend lagen witte zandsteen en baksteen).

Graven naar het verleden betekent meestal zoeken naar een speld in een hooiberg. Toch werd op Terlaken voorafgaandelijk een zeer tijdrovend onderzoek gedaan. Hier zien wij enkele specialisten aan het werk met een geometer om de vochtigheidsgraad van het terrein te meten. Waar de elektrische weerstand het grootst is, is het terrein droog of steenachtig en daar waar de elektrische weerstand het kleinst is, is het terrein nat. Deze opzoekingsmethode werd hier door de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek voor de eerste maal toegepast en met succes bekrond.

op een diepte van ongeveer 2,50m werd de voorgevelmuur van het kasteel blootgelegd : witte zandsteenlagen (steen zoals gebruikt werd aan onze dorpskerk) wisselden elkaar af met lagen baksteen. Ook een stukje bakstenen vloer, in visgraatverband gelegd, kwam te voorschijn. Om het water op te vangen was in de vloer een 14e eeuwse kommetje ingewerkt. Uit de bijna 2,5 m diepe sleuf kwamen allerhande fragmenten van melkteilen, drinkbekers, kookpotten en ander keukengerief, boven. Ook een stenen kanonskogel en een muntstuk uit de tijd van Albrecht en Isabella.

Ouder dan de 14e eeuw waren de gevonden voorwerpen niet. Toch vermoeden wij dat deze omgeving heel wat oudere sporen verbergt. Daarom had de archeologische kring graag het terrein nog verder doorsnuffeld. Misschien krijgen ze ooit nog wel eens die kans.

Wij danken tenzeerste de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek en 'Kindervreugde' voor de bijdrage die ze leverden aan onze

Funderingen van het laatste kasteel dat gebouwd werd omstreeks 1800 en dat in 1914 door het Belgisch leger werd in brand gestoken. (Zie onze artikels ' Fort de Kessel ')

Kesselse geschiedenis; Onze dank gaat ook naar de familie Bosmans van de Lierse Steenweg die de weide vorig jaar in pacht had en de Heer Vallée, beheerder, die in naam van de huidige eigenaars, de Meester-de Buisseret, de toelating gaf om de opgravingen uit te voeren.

Frans Lens

'N VERGETEN GRAF

De Dobbelhoeve - de echte - was vroeger een omwalde hoeve. Rond de eeuwwisseling telde ze nog ongeveer 17 hectares. Na de 1ste wereldoorlog werd ongeveer de helft van de hoeve onteigend en aan het op dit ogenblik berucht geworden 'Soldatenplein' toegevoegd. De waarde van deze eertijds merkwaardige hoeve verminderde dan ook aanzienlijk. Maar neen, deze keer geen folklore, doch een 'sterk' verhaal.

Fonne en Amelie Van den Eynde, die nu nog in de hoeve wonen, hadden meermaals een luguber verhaal over hun huis horen vertellen.

De verdwenen put op het erf van de Dobbelhoeve, de huidige hoeve in de Salvatorbaan, bewoond door Fonne en Amelie Van den Eynde.

Detail van de gemetselde put. Duidelijk zichtbaar zijn de eiken balken waarmee de put in 1914 werd dichtgelegd.

Tijdens de eerste oorlogsdagen van 1914 zou er een Duits soldaat in de hoeve zelfmoord gepleegd hebben. Zo luidde althans de officiële versie. Zware bloedsporen liepen van aan de voordeur dwars door het huis tot in één der slaapkamers. Het gaf meer de schijn dat er een stille koelbloedige afrekening gebeurd was onder de soldaten zelf. Om een vervelend onderzoek naar de reden van de moord of zelfmoord te vermijden rolden zijn 'kameraden' hem in een deken en zonder de minste plichtplegingen gooiden ze het lijk in een gemetselde waterput die op het erf van de Dobbelhoeve langs de straatkant van de Salvatorbaan stond. Om de sporen van wat er allemaal in stilte gebeurd was weg te moffelen werd de oude gemetselde waterput met eiken boomstammen dichtgelegd. Hierboven werd een halve meter grond gegooid. Geen haan zou er nog over kraaien. Een arme duivel had een droevig einde en een nog droeviger graf gevonden.

De tijd heelt de wonden, zegt men, en wist alle sporen uit. Zelfs op de Dobbelhoeve. Niemand wist de waterput nog te situeren en bijna was men het luguber verhaal vergeten tot ... de Salvatorbaan zopas een eerste wegverharding kreeg. Op het erf van de Dobbelhoeve zakte onverwacht een bulldozer weg. Je weet het al : in de vergeten waterput ! Wie zou er ooit aan gedacht hebben dat 64 jaar na de feiten een bulldozer de gruwelijke gebeurtenis van toen weer aan het licht zou brengen !

BOMEN STERVEN STAANDE

De oudste en dikste groene beuk van onze zo mooie Kesselse heide heeft de geest gegeven.

De verschrikkelijke droogte tijdens de zomer van 1976 was er zeker de oorzaak van. De reus had te veel schade opgelopen. Het grondwaterpeil was te laag om zijn talrijke wortels van het nodige vocht te voorzien. De takken begonnen te verdorren en de weinige bladeren die er nog aan hingen vielen vroegtijdig af. Het afsterven was onvermijdelijk. Voor de mensen van de spooroverweg aan Lewiske kwam dit vrij hard aan. Men was te zeer vertrouwd geraakt met dit prachtige natuur-exemplaar.

Niemand kon met zekerheid zijn juiste ouderdom bepalen, maar volgens schattingen zou hij ± 200 jaar oud zijn. War van den Toon of Ward Keersmaekers beweert zelfs dat de boom juist hetzelfde uitzicht had als toen hij nog een kleine jongen was. Ruim 2 eeuwen lang heeft de beuk alles getrotseerd. Stormen en wind konden hem niet deren. En welke helse pijnen moest de boom niet doorstaan van de vele inkervingen aangebracht door de kinderen, die er een slechte gewoonte van gemaakt hadden alle gevonden nagels in zijn dikke huid te kloppen ! Wie herinnert zich nog het smalle publieke wegeltje dat langs deze grote boom en nevens de kleine huisjes dwars door de donkere mastebossen liep ? Hoeveel verliefde paartjes zwoeren met Kessel-heikenskermis elkaar niet hun eed van eeuwige trouw onder deze romantische beuk ? Alleen de boom zelf kan het weten ! Zeker zal hij dikwijls in zijn kruin gelachen hebben toen tijdens de warme zomerdagen de mensen in zijn onmiddellijke omgeving kwamen buurten.

Zijn meest naaste geboorteland heette Mandes Op de Beeck, een vrijgezel. Hij was de zoon van Luie Sus (niet te verwarren met Luie Sus van de bende van Luie Sus) en tevens de schoonbroer van Zwette Lieter. Vroeger woonde Mandes samen met een andere vrijgezel, die ze Kees Petoot noemden, in een zelfgebouwde lemen hut tegen een canada bosje aangeleund in 't putteke van de heide. De hut stond niet op zijn eigen grond doch op de eigendom van Pouppez die zelf niet goed wist hoe uitgestrekt zijn eigendom wel was.

Iedereen in de hei noemde Mandes 'den Burger'. Tijdens een verkiezingsstrijd is hij door toedoen van enkele van zijn kameraden op een of andere wijze aan die bijnaam geraakt. Mandes kon lezen noch schrijven en tekende, wanneer dit persé moest, met een kruisje.

Op zekere dag kreeg den Burger de kans een stukje grond te kopen naast Trees Pijp gelegen in de onmiddellijke nabijheid van den dikken beuk.

Den dikken beuk was ongetwijfeld de merkwaardigste boom van heel Kessel-Statie. Zijn stam mat aan de onderkant 5,20 m omtrek en op manshoogte nog 4,50 m.

Den dikken beuk heeft den Burger toen maanden lang met een schuins oog gadeslaan om te kontroleren hoe den Burger helemaal op zijn eentje steen voor steen opstapelde om zijn huisje overeind te krijgen. Inkomsten had den Burger niet veel. Hij leefde van de schamele opbrengst van de schoenlapperij. Dat was verre van voldoende om de bouwmaterialen voor zijn huisje te betalen. De oude Alfons De Vos-Kets heeft den Burger dan ook met gulle hand voortgeholpen.

Van huiselijke orde had den Burger geen kaas gegeten. Alles stond er op zijn kop. Aan afwassen had den Burger blijkbaar een hekel. Zijn tafel vormde een doorlopende tentoonstelling van alle mogelijke en onmogelijke voorwerpen. Zijn pekdraad hing aan de toot van de koffiepoot en het was helemaal geen zeldzaamheid dat zijn schoenmakersels in de spekpan lag.

De kinderen uit de buurt kwamen af en toe de boel wel eens opruimen en dit was dan een welgekome gelegenheid om aan de vrijgekomen tafel met vrienden eens een kaartje te kunnen trekken.

Alhoewel den Burger niet naar de kerk ging bad hij toch elke avond voor het slapengaan op zijn knieën voor het bed. Dat had zijn moeder hem zo geleerd, vertelde hij. Op zekere morgen toen de Laene, de man van Lewiske uit het kruidenierswinkeltje in de heide den Burger wat winkelwaar bracht lag de Mandes dood.

Zo heeft den dikkenbeuk het wel en wee van vele generaties uit de heide overleefd, maar ook voor de sterkste reus komt eenmaal onverbiddelijk het einde.

René Verswijvel

HET SOLDATENPLEIN

Het Ministerie van Landsverdediging heeft het militaire oefenplein naast de Liersesteenweg, door iedereen 'de Soldatenplein' genoemd, te koop gesteld.

Op het gewestplan is dit plein wit gekleurd hetgeen betekent dat er geen bestemming aan gegeven werd.

Het touwtrekken - voor en achter de schermen - zal dan ook wel volop bezig zijn om er de bestemming aan te geven die op het eeuwige liedje zal uitdraaien 'Er geldt aan verdienen.'

Ook de politiekers zijn reeds aan 't bekvechten over het geval. Dat is natuurlijk hun volste recht. Hun Plicht echter - ongeacht tot welke partij ze ook behoren - is zich tot het uiterste in te zetten om, op welke manier dan ook, 'de Soldatenplein' te behouden zoals ze is. GROEN !!! En niets anders!

In ons volgend nummer hopen wij hierop meer uitgebreid terug te kunnen komen.

EN NOG EENS TERLAKEN

De wegen op Terlaken werden op het einde van vorig jaar door de nieuwe huurder afgesloten. Wij meenden op het fair-play van deze man beroep te mogen doen, te meer daar hij zich terdege voor het jaar van het dorp actief heeft ingezet. Niets daarvan ! Ellenlange brieven naar 't gemeentehuis brachten ook al niets op. De verantwoordelijkheid wordt doorspeeld naar schepen De Winter, die rond de pot draait en niet durft optreden. En onze twee Kesselse schepenen ? Die doen alsof hun neus bloedt !

In ons volgend nummer zullen we een extra artikel wijden aan dit geval van persoonlijke willekeur !

Redactie en Lay-out : Herman Van Regenmortel

Verantwoordelijke Uitgevers :

DAVIDSFONDS KESSEL
Romain Verreydt
Landstraat, 37/2
2508 KESSEL

GROENCOMITE KESSEL
Herman Van Regenmortel
Salvatorbaan, 9
2508 KESSEL

HEEMVRIENDEN KESSEL
Frans Lens
Berlaarsesteenweg, 31
2508 KESSEL